

מתוך ההקדמה לספר חכמת אדם, הרב אברהם דנציג זצ"ל

לקוטי הלכות, רבי נתן ברסלבר זי"ע

א וְנֹחַ: בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִבְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁבְבְּךָ וּבְקוֹמְךָ, זֶה בְּחֵינֵת מִה שְׂדֵדְךָ רַבְנוּ ז"ל וְכָתַב שָׁם בְּהַתְיָרָה הוֹאֵת, שְׁעָרָה הַתְּקוּן עַל־יְדֵי שְׂמֵמֶשׁ אֶת לִבּוֹ לְהַנְקֵדָה הַשְּׂדֵד לְלִבּוֹ בְּעַת הוֹאֵת, עֵין שָׁם. וּבְעֵינָיו זֶה יֵשׁ הַרְבֵּה לְדַבֵּר וּלְבָאֵר. וְכִי שְׂרֹזָה לִילְךָ עִם דְּבַר זֶה וּלְהַסְתַּבֵּל עַל זֶה בְּאֵמֶת הוּא יָכוֹל לְקַרֵב אֶת עַצְמוֹ לַה' וְתִפְרָד וְלִתְחַוֵּיק אֶת עַצְמוֹ בְּה' וְתִפְרָד תְּמִיד לְעוֹלָם וְעַד בְּכָל מְקוֹם שֶׁהוּא יִהְיֶה אִיד שְׂדֵדָה, כִּי בְּנֹדָא בְּכָל עַת וּזְמַן וּבְכָל מְקוֹם שֶׁהוּא בְּאִיזָה מְדַרְגָּה וּבְאִיזָה עֲגוּן שֶׁהוּא תְּמִיד יֵשׁ אִיזָה בְּחֵינֵת נִקְדָּה טוֹבָה שְׂיִכּוֹל לְדַבֵּק אֶת עַצְמוֹ לְהַנְקֵדָה הַיָּשָׁר לְלִבּוֹ בְּעַת הוֹאֵת דְּיָקָא. וְאִם יִסְתַּבֵּל וְיִחַפֵּשׂ הַיָּטֵב בְּנֹדָא תְּמִיד כִּי הַנְקֵדָה הַשְּׂדֵד לְלִבּוֹ בְּעַת הוֹאֵת דְּיָקָא וְעַל־יְדֵי זֶה יִתְתַּקֵּן הַבַּל בְּגַל, כִּי זֶה רֹאֵן בְּחַיִּשׁ שֶׁבְּנֹדָא אֵין דְּיֹמָה הַעֲבוּדָה שֶׁהָאֲדָם עוֹבֵד אֶת ה' וְתִפְרָד בְּשִׁבְתָּ וְיֹמֵי־טוֹב לְהַעֲבוּדָה שֶׁל שְׁשֶׁת יָמֵי הַחַל. וְכֵן אֵינוֹ דְּיֹמָה הַעֲבוּדָה שֶׁבְּבֵיתוֹ לְהַעֲבוּדָה שֶׁבְּדֶרֶךְ, כִּי בְּנֹדָא בְּדֶרֶךְ אֵינוֹ יָכוֹל לְעַסֵּק כָּל קֵד בְּתוֹרָה כְּמוֹ בְּבֵיתוֹ, אֲבָל אִף־עַל־פִּי־כֵן בְּנֹדָא אֵין הָאֲדָם פְּטוּר לְגַמְרֵי בְּדֶרֶךְ מַעֲבוּדָה ה' רַק בְּדֶרֶךְ הוּא צְרִיד לְמַשֵּׁר עַצְמוֹ לְהַנְקֵדָה הַשְּׂדֵד לְלִבּוֹ בְּעַת הַיָּהִי קָפִי הַעֲסֵק שְׁעוֹסֵק בּוֹ, וּבְבֵיתוֹ צְרִיד לְמַשֵּׁר עַצְמוֹ לְהַנְקֵדָה הַשְּׂדֵד לְלִבּוֹ אֵין. וְכֵן בְּיוֹם צְרִידִין לְמַשֵּׁר עַצְמוֹ לְהַנְקֵדָה הַשְּׂדֵד לְלִבּוֹ אֵין הַקְּאִידָה בְּיוֹם וּבְלִילָה לְהַנְקֵדָה הַקְּאִידָה אֵין בְּלִילָה. וְנֹחַ: וְדַבַּרְתָּ בָּם בְּשִׁבְתְּךָ בְּבֵיתְךָ וּבְלִבְתְּךָ בְּדֶרֶךְ וּבְשִׁבְבְּךָ וּבְקוֹמְךָ. כִּי תְּמִיד צְרִידִין לְדַבֵּר בְּתוֹרָה וְנֹרְאָת שְׁמַיִם וּלְמַשֵּׁר עַצְמוֹ לְהַנְקֵדָה הַשְּׂדֵד לְלִבּוֹ בְּעַת הַיָּהִי קָפִי הַעֵת. אִם הוּא בְּבֵיתוֹ אֵין בְּדֶרֶךְ אֵין אִם הוּא בְּיוֹם אֵין בְּלִילָה, כִּי לְכָל עַת וּזְמַן לְכָל חֶפֶץ תַּחַת הַשְּׁמַיִם. זֶה בְּחֵינֵת עַל זֹאת יִתְפַּלֵּל כָּל תְּמִיד אֵלֶיךָ לְעַת מְצָא. לְעַת מְצָא דְּיָקָא שְׂדֵדָה תְּמִיד לְמַצָּא הַנְקֵדָה קָפִי הַעֵת וְזְמַן בְּגַל, כִּי

- (א) כללו של דבר ידעתי בעזרת ה' כי כולם יודו שחיבור הזה הוא תועלת גדול לאנשים כערכי וכל שכן לפחותים ממני וכל שכן לבעלי בתים והדרים בעיירות קטנות ואין להם מורה אם הוא למדן אף שאינו בקי בשולחן ערוך יכול למצוא הדין שיצטרך בקל גדול על ידי לוח הסימנים. והנה ידעתי כי יתלחשו עלי ויאמרו הגם שאול בנביאים הלא זה האיש ידענו בו שהיה מסוחרי ארץ פרנקפורט ולייפסיג יותר מט"ו שנים ותורתו אימת נעשית והתורה העידה לא מעבר לים הוא שאינה מצויה לא בתגרנין ולא בסחרנין. דע לך אחי כי נסיעתי למרחקים לא היה לקבץ עושר חלילה יעיד עליו אדון הכל רק לפרנס בני ביתי וירושה היא בידי מאכותי הקדושים הלא הוא אדוני אבי זקני הרב הגדול המפורסם להינשא עוד אליו ונשאר הכח בנפש. כן אומר אני על עצמי הגם שנסעתי למרחקים והייתי סוחר אף חכמתי עמדה לי כי בנסיעתי לדרך דעתי עליה ובישיבתי בחנות דעתי עליה ותיתי לי שאפילו בשעת משא ומתן פעמים הרבה היה דעתי עליה בהרהור פירוש או קושיא ובפרט בששה מצוות עשה שכתבתי בחיי אדם כלל א'. וקיימתי בעצמי אל תעזיבה ותצרך.
- (ב) אבידתי. ויעידו עלי הסוחרים שאפילו בעת נסיעתי בלייפסיג לא מנעתי ליקח עמי גמרא ומקרא ומשנה ואפילו בשעת יריד כמעט שלמרתני בכל יום דף וחצי גמרא חוץ משניות וחיי ראשי שאין אני כותב זאת להתגאות ולהתפאר כי מה אני ומה חיי ואם רבי יוחנן בן זכאי אמר אם למדת תורה הרבה אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת וכל שכן אם ילמוד מעט דמעט אשר כל אחד מחויב בזה, וכי יש התפארות שמניח תפילין בכל יום כך החיוב ללמוד בכל יום כדכתיב ובלכתך בדרך ואני כותב זה רק לידע ולהודיע שטועים מאוד הסוחרים כשהם על הדרך ובפרט בשעת יריד אומרים בדרך הלצה כיון שנעשה (מעט) פטור מן המצוות חלילה לא זהו דרך התורה כמאמר ר' טרפון ואי אתה בן חורין להפטר
- (ג) ממנה וחייב זה. הוא בכל עת וזמן כדכתיב כשכתך בכיתך ובלכתך בדרך, ואולי ממני ילמוד בני ויוצאי חלצי אם אפילו אחד מאלף ויהיה לי לזכות קצת.
- (ד)